

توصیف نظام آوایی گویش اشتهاردی

به انضمام

شعر و موسیقی، فرهنگ و زبانزدهای مردم اشتهارد

www.ketab.ir

پژوهش و تألیف:

محمدحسین شاه‌بیگ

انتشارات نقش

قم ۱۴۰۰ ش

سرشناسه	: شاه‌بیگ، محمدحسین، ۱۳۴۹.
عنوان و نام پدیدآورنده	: توصیف نظام آوایی گویش اشتهرادی به انضمام شعر و موسیقی، فرهنگ و زبان‌دهای مردم اشتهدار / پژوهش و تألیف محمدحسین شاه‌بیگ.
مشخصات نشر	: قم: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی نقش، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: [۱۶۰] ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
شابک	: 978-600-7240-21-2
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۵۹ - ۱۶۰].
موضوع	: اشتهداری
موضوع	: Eshtehardi dialect
رده‌بندی کنگره	: PIR۳۰۲۴
رده‌بندی دیویی	: ۸۹۹/۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۹۷۶۶۷۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیپا

نام کتاب:	توصیف نظام آوایی گویش اشتهداری
تألیف:	محمدحسین شاه‌بیگ
صفحه‌آرایی و طرح جلد:	مؤلف
ناشر:	انتشارات نقش
نوبت و سال چاپ:	اول، ۱۴۰۰
شمارگان:	۵۰۰ نسخه
مرکز پخش و توزیع:	فروشگاه کوثر، خیابان شهید چمران ۰۶-۳۷۷۲۳۵-۰۲۶
قیمت:	۰۹۱۲۵۶۱۰۴۲۰
شابک:	۷۵۰۰۰ تومان
	978-600-7240-21-2

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۱	فصل یکم - دیباچه
۱۷	تکیه در گویش اشتهاردی
۱۸	ریشه‌یابی نام اشتهارد
۲۳	فصل دوم - مبانی آواشناسی
۲۵	زبان و گفتار
۲۶	اندام‌های گویایی
۲۷	آواشناسی
۲۷	واج‌شناسی
۲۸	تفاوت واج و حرف
۲۸	هجا چیست؟
۲۹	۱- واکه (مصوّت)
۳۱	۲- همخوان (صامت)
۳۱	۱-۲. همخوان‌های انسدادی
۳۱	۲-۲. همخوان‌های انقباضی
۳۱	اصوات خیشومی
۳۴	غلط نرم‌کامی / w / در گویش اشتهاردی
۳۷	فصل سوم - فرایندهای همخوانی
۳۹	۱. فرایند همگونی (همگون‌سازی)
۴۳	۲. فرایند ناهمگونی (ناهمگون‌سازی)
۴۶	۳. درج (اضافه)
۵۰	لوثر اشتهاردی
۵۱	۴. حذف
۵۴	۵. کشش جبرانی

پیشگفتار

کی ام من تا زنم در دامن غُل دست گستاخی
مرا این بس که خاری زین چمن در پای من باشد
«صائب تبریزی»

از آنجاکه ساختمان بزرگ زبان بر روی واج‌ها و آواها بنا گردیده از این رو، در این کتاب به توصیف و تحلیل فرایندهای واجی و همچنین شیوه تولید و جایگاه تولید آن‌ها در گویش تاتی اشتهرادی پرداخته شده است.^۱ در ادامه برآنیم که به بررسی ضرب‌المثل‌ها و کنایات رایج در میان مردم اشتهراد و بازتاب آن در امور کشاورزی و دامپروری بپردازیم. مثل‌ها و کنایه‌هایی که پیوندی ناگسستنی با فرهنگ مردم دارد و می‌تواند انعکاس‌دهنده واقعیت‌های ساده و ملموس زندگی آنها باشد. در این بین پاره‌ای از باورها و اعتقادات مردم اشتهراد را نیز پیرامون حیوانات که به نوعی با زندگی آنها عجین شده، می‌آوریم.

این کتاب در پنج فصل تدوین شده است.

فصل اول: دیباچه

فصل دوم: مبانی آواشناسی

فصل سوم: فرایندهای همخوانی

فصل چهارم: فرایندهای واکه‌ای

فصل پنجم: تعلیقات و ضمایم از جمله، شعر و موسیقی در گویش اشتهرادی، فرهنگ و باورهای عامیانه مردم اشتهراد، زبانزدها و کنایه‌ها.

در پایان کتاب، فهرست اسامی نام‌ها و مکان‌ها به همراه شرح مختصری از آنها به نام «شرح اعلام» آمده است. خوانندگان عزیز می‌توانند جهت آگاهی از این اعلام به این بخش مراجعه

^۱ پیش از این در کتاب ساختار دستوری واژگان در گویش اشتهرادی به بررسی تحولات صرفی و نحوی واژگان پرداخته‌ایم.

کنند. به منظور نمایش دقیق تلفظ واژه‌ها، از الفبای آوانگاری بین‌المللی (IPA) استفاده شده است.

با وجود وجوه مشترک و تمایز بسیار بین فرایندهای واجی گویش اشتهرادی و زبان فارسی، نگارنده این سطور بر آن است که در این مقال در مسیر یافتن پاسخ به سؤالات زیر گام بردارد:

۱- فرایند واجی چیست و انواع آن کدامند؟

۲- وجوه مشترک و تمایز فرایندهای واجی گویش اشتهرادی با زبان فارسی معیار در چیست؟

۳- عملکرد فرایندهای واجی در گویش اشتهرادی چگونه است؟

نگارنده این اوراق که خود نیز گویشور اشتهرادی است اهتمام دارد، در آوردن نمونه‌ها و مثال‌ها، واژه‌هایی را برگزیند که دچار دگرگونی و تحوّل واژگانی نگشته‌اند و امروزه در این گویش در میان گویشوران استعمال می‌شوند.

در این مقال سعی بر آن است که به شیوه میدانی از نوع توصیفی - تحلیلی پاره‌ای از ویژگی‌های آوایی این گویش همراه با مثال‌هایی آورده شود. در استخراج و به دست دادن واژه‌های کهن و نیز کنایات و زبانزدها از کتاب واژه‌نامه گویش اشتهرادی تألیف محمد پارسانسب و بررسی در گویش اشتهراد نوشته حسین نخعی و نیز بسیاری از گویشوران ادب دوست و صاحب ذوق اشتهراد بهره‌جسته‌ام. در این جا، از تمام دوستان و گویشوران خوش ذوق منطقه که بی‌مزد و بی‌منت در فراهم آوردن این مجموعه مرا همیار و همراه بودند و مشقت راه را بر من هموار ساختند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نمایم و بر مسیر قدومشان گل سپاس می‌نشانم. در پایان لازم به ذکر است که این کتاب با حمایت مالی شورای اسلامی شهر و شهرداری اشتهراد به چاپ رسیده است. بسی شایسته است که در کمال احترام و به رسم ادب از این عزیزان هم نهایت سپاسگزاری را بنمایم. توفیق، رفیق راهشان.

محمدحسین شاه‌بیگ

شهریور ۱۴۰۰ ش